

1890-03-11

SENDER

Johan Rohde

RECIPIENT

Emil Hannover

FACTS

Document type:

Letter

Language:

Dansk

Sender's location:

København

Mentioned people:

Leone Battista Alberti

Anna Ancher

Michael Ancher

Alfred Bramsen

Georg Brandes

Vilhelm Hammershøi

Alice Hannover

Carl Holsøe

Viggo Johansen

Julius Langbehn

Christian Mourier-Petersen

Julius Paulsen

Theodor Philipsen

Joshua Reynolds

Agnes Slott-Møller

Harald Slott-Møller

Archive:

Den Hirschsprungske Samling

TRANSCRIPTION

Nyhavn 22. – D. 11-III-90.

Kjære Ven! Tak for Brevkortet, som jeg imidlertid har læst med noget blandede Følelser; jeg kan nemlig slet ikke lide, at De gaar omkring og fryser paa Museer, selvom De har Filtsko og Fodposer med – jeg tror nemlig ikke, det er Mettoden, paa hvilken man konserverer et Bryst eller skaffer en Rekonvalescent Kræfter. — Men jeg faar nøjes med at sidde herhjemme og ærgre mig; i München naar mine Formaninger Dem dog ikke. Ja ét kan jeg dog gjøre, sige Dem, hvis ikke De véd det, at Museerne og Kirkerne ere meget lumskere i Italien end nord for Alperne; da Temperaturen udenfor og indenfor Murene i Syden er mere forskellige; Selvom man beholder Livet, kan man miste meget andet. Husk for Ex paa Reynolds,¹ der mistede sin Hørelse i Florents Gallerier, hvis jeg erindrer rigtigt. — Men jeg faar at trøste mig med, at De er fornuftigere, end De lader til. —

Det har glædet mig meget at høre, at Bogen² har gjort Lykke i Tyskland og vilde meget gerne læse, hvad de nævnte Forfattere skrive om den, hvis De engang sender nogle af Anmeldelserne hjem. Hvad der herhjemme skrives og kan skrives om den Slags Bøger er jo i det hele taget aldeles betydningsløst. Men helt bortset fra den Fornøjelse, det maa være for Dem, at Deres Bog behandles af betydelige Fagmænd forekommer det mig, at det maa kunne faa stor praktisk Betydning for Dem, at De skaber Dem et Navn i Tyskland. Var det hele Deres Bog eller kun et Udtog, det blev oversat.? —

Sig mig engang — ja Spørgsmaalet vedrører slet ikke denne Sag, og De har maaske slet ikke Lyst til at indlade Dem paa det — i saa Fald lad blot være. — har De helt opgivet et Universitets Studium? Ja for nu ikke, at dette skulde være i Besiddelse af en gammel Kjærlighed hos mig — det skaber en blandt andet meget unødvendigt og kjedsommeligt Arbejde; men, men det er jo dog kun igjennem det at Universitets Auditorierne kan aabnes for Dem. Muligvis bryder De Dem ikke herom eller om i det hele taget om at have et officielt Stempel; men De ser dog i Georg Brandes et Exempel paa, at man kan bevare Friskhed og Ungdom — tiltrods for [2]

den akademiske Grad. Og tror De ikke, at han vilde have haft betydeligt vanskeligere ved at skabe sig sin Auktoritet,

hvis han havde manglet den — .

—

Jeg gaar forresten omkring med en daarlig Samvittighed, fordi jeg ikke fik aflagt Dem en Afskedsvisit i Deres gjæstfri Hjem i Rewentlowsgade. Det Besøg, som Deres Kone aflagde mig et Par Dage før Deres Afrejse gjorde mig nemlig saa overordentlig ondt; jeg sad aldeles hjælpeløs overfor det, hun fortalte mig, og jeg vidste slet ikke, hvordan det kunde blive mig mulig at bringe Dem eller hende nogen Trøst; ligeoverfor en Læges alvorlige Oplysninger gjælder en Vens Ord jo intet, man kan jo ikke afkræfte, hvad der engang er sagt. Hun var .. saa rørende fattet, og jeg forstod saa udmærket godt Deres Fortvivlelse, navnlig ligeoverfor hendes Ro. Imidlertid deler jeg Deres Haab, og det første, De nu skriver mig til, maa være, hvad Lægen i Berlin sagde om Deres Kones Helbred, eller om der paa anden Maade foreligger nye Resultater. Jeg haaber nu, at det[sic] københavnske Læge kun har opskræmmet Dem lidt, og det er maaske heller ikke det værste, han kunde gjøre — men at De opholder Dem i det kolde München, udtyder jeg som noget godt. —

Og nu med det samme et Par Ord om mig selv. De véd ikke[,] kjære Venner! hvilken Betydning den Sympathi, De begge har lagt for Dagen ligeoverfor mig og mine Arbejder har haft for mig; ja, jeg tror næsten at kunne sige at De og Slott-Møllers er de eneste, der har ydet mig nogen virkelig Opmuntring i Anledning af mine Arbejder. Gud bevars: jeg har haft Venner imellem Malerne og derimellem mange flinke Mennesker, der efter Tid og Lejlighed har givet de sædvanlige Talemaader tilbedste; men nogen virkelig Tilslutning nogen Sympathi for mit Syn paa Naturen og min Opfattelse af Kunsten har jeg kun truffet hos Dem og Slott-Møllers og saa maaske hos min gamle

[3]

Ven Mourier-Petersen, der ligesom jeg i mange Aar har dinglet omkring uden at faa Tag i det, vi har beskæftiget os med.

Jeg har saavel i min Atelierstid som nu senere mødt en utrolig Kulde hos Folk, som jeg troede mig stod mig nær, ja endnu i Dag fik jeg det at føle ved et Besøg uventet Besøg af et Par .. noget ældre Bekjendte, af hvilke jeg sætter meget

Pris paa den ene som Maler. Man kunde jo ikke undgaa at se paa mine Billeder, de hængte paa Væggene — men jeg skal ikke nægte, at jeg ønskede de gode Mennesker langt væk for det, De vilde sige. Tro nu ikke at jeg vilde have, at de skulde rose mine Ting, det er jo en ærlig Sag ikke at synes om en Mands Billeder; men det pinagtige ligger i, at Ejeren mærker, at .. de andre kommer som Venner og leder efter at finde Ord, som kan bringe dem ud over den Ubehagelighed at skulle sige noget fordelagtigt om noget, som de i Virkeligheden synes er noget af det mest ubetydelige eller uheldige. Jeg kunde nævne en hel Række af Mennesker, som jeg omgaas, og som man regner til sine nærmere bekendte, og som betragter hele min Produktion som noget "Bix" — Naa jeg skylder Sandheden at tilføje, at jeg paa et Par Undtagelser nær ikke har saa overdrevent høje Tanker om vores Kunstnere, selv dem man af en eller anden Grund er nødt til at omgaas. Skulde jeg karakterisere Mængden af vores Malere med et Ord, vilde jeg kalde dem Bønder og deres Kunst er en Bondekunst ikke, fordi de maler Bønder naturligvis — thi de Folk som ikke maler saadanne er maaske de allerstørste — men paa Grund af alt det ufine, ordinære, haandværksmæssige, som man finder i deres Maleri. — og dog naar jeg ser paa alle disse Billeder paa Udstillinger eller i Ateliers, faar jeg mine Anfægtelser: det er ikke meget fint, men ærligt er det dog; men hvad Du selv laver er ingen af Delene.

[4]

Og skjønt jeg selvfølgelig aldrig et Øjeblik har tænkt paa at arbejde efter andet end mit eget Hovede, har det dog derfor været mig en ganske kolossal Opmuntring og Støtte at intelligente Venner har fortalt mig, at jeg var paa rette Vej. Jeg siger Dem atter og atter Tak derfor og haaber, at Deres Opmuntring engang skal bære Frugt; men vent Dem foreløbig ikke ret meget, ja vær forberedt paa at finde de Ting, De saa paa mit Atelier saare ubetydelige, hvis De imod Forventning skulde faa Dem at se igjen paa Udstillingen. —

Hvad andre angaar, maa jeg vist opsætte at tale om dem til mit næste Brev. Kun et Par spredte

Bemærkninger til Slut.

Dr. G.B. har talt i en Forelæsning om en ny tysk Bog "Rembrandt som Opdrager"³ et stort (anonymt) filosofisk Værk. — og fremkom med en Opfordring til danske Kunsthistorikere om at udgive en moderne Skildring af Alberti. —

I Kunstverdenen har der været Bramsens Udstilling i Kunstforeningen. Et Par yderst manierisk, sygelige men naturligvis ganske interessante og (for det enes vedkommende) ganske karakterfulde Portrætter af Hammershøj. Mange Billeder af Jul. Paulsen, som viste, at man helst skal have ham i smaa Dosis — et uendeligt tarveligt Arbejde af Holsøe, et meget daarligt Selvpotret af Viggo Johansen, og aldeles dejlige ældre Ting af Anna og Michael Ancher og Philipsen. —

Har Er henrykt over de møllerske Arbejder (begges) der tiltrods for de masser af Fejl, de rummer (hendes nu ikke saa mange) er saa uendelig forfriskende iblant hele den øvrige Middelmaadighed. —

Syntes i Dag (imorgen er Indleveringen⁴) ikke, at Hovedet paa Dr. [Brandes]

var lykkedes; raadede Møllers til at vente og ikke sende det ind. De var enige med mig, men mente Dr. vilde gjøre Indvendinger. M. vilde iaften efter Kl 11 gjøre et sidste Forsøg med Ham. Haabede paa det vidunderlige — jeg ikke — .

Mange venlige Hilsener til dem begge. Send et Par Ord. Deres Johan Rohde

¹ Rohde henviser her til den engelske maler Joshua Reynolds (1723-1792) der som følge af en alvorlig forkølelse under et ophold i Italien mistede noget af sin hørelse.

² Emil Hannovers bog om Jean-Antoine Watteau, "De galante festers maler", som i 1889 blev oversat til tysk.

³ Værket blev udgivet anonymt "af en tysker". Forfatteren var kulturkritikeren og filosofen Julius Langbehn (1851-1907)

⁴ Til Charlottenborgudstillingen.

Nyhamn 22. — d. 11 - III - 90.

Kjære Venne! Tak for Breve, som jeg imidlertid har læst med
noget blandede Følelser; jeg kan nemlig slet ikke lide, at De gaar
omkring og fjører paa Mønstre, som De har Følelser og Følelser
med - jeg har nemlig ikke, det er Mettelsen, som hoolken man
kender og Dødsen eller skaffer en Rensningskraft. -
Men jeg har rigtig nok at sidde her og se mig; i
München naar min Formaning. Den dog ikke. Ja, det kan
jeg dog gøre, siger De, hvis De ikke vil det, er Mønstre og
kan en meget liden; Staten end er det for Alene; den
Temperatur i den og inden for Mørket; Tyden er en fastgjort
Solen som hoolkes Ligt, kan man måske meget andet. Altså
for det paa Rejserne, de morder sin Hørdet; Rejserne Galtet,
hvis jeg ender rigtig. - Men jeg har et hoolt mig med, at
De er forfærdet, end De lader det. -

Det har glædet mig meget at høre, at Dejen har gjort sig
i Tydeland og ender meget gerne her, hvad der næste Følelser
skriver om den, hvis De ender under nogle af Annelidsen
hjør. Hvad de hoolkes skriver og kan skrive om den bløde
Bøger er jo: det hele tydeligt alene Følelserne. Men det
forresten for den Formaning, at man var for den, at Dejen har
af Følelserne Følelserne færdig om den, at de man liden
for den prædikt Følelserne for den, at De skaber den
er Nær: Tydeland. Var det hele den Dødsen eller liden
er Nær, de liden ordet. -

Sig mig ender - ja Spørgsmålet skriver det ikke den Dødsen,
og De har nemlig slet ikke Ligt at er indet den for den
i den Dødsen liden var. - her De liden og den
Universitets Studierne? Ja for mig ikke, at det liden var
i Presidiet af en gammel Kgl. liden var mig - det skaber
en liden andet meget ender og liden var mig; Arbejdet;
men, men det er jo den liden og den liden var mig; Arbejdet;
Arbejdet kan liden for den. Måten liden var den
ikke herom eller om: det hele tydeligt om at have et officielt
Stempel; men De er jo: Geom. Dødsen et liden var
for, at man var liden Følelserne og liden var - liden var

den akademiske Grad. Og hvis de ikke, at han vilde have
haft behøvelig omstændigheder ved at skaffe sig sin Ankestand,
ville han have været som —

Jeg gav fortiden omkring mig en særlig Samværdighed, fordi
jeg ikke var aflyst Dem i Apokalypsen i Dem gjaldt Hjem
i Rensningsgrad. Det Bistøj, som Dem kom aflyst mig
i De Dage for Dem Afryde gjaldt mig nemlig som over-
dødelig nok; jeg sad aldeles hjælpeløs over for det kind for-
hælle mig, og jeg vidste ikke, hvordan det kind blev mig mid-
tlig at bringe Dem alle hendes nogen Trøst; ligesom en Læge
aldrig Oplysninger gjælder, i Vens Ord jo intet, man kan se
ikke afbrødt, hvad de engang er sagt. Hvilken var de som vorende
færdig, og jeg forstod den udmærket godt Dem Trivsel, som
hij ligesom hendes Ro. Trivselstid blev i Dem stand, og
det første, De nu skrev mig til, man var, hvad Lægen i
Arten sagde om Dem kom Helbred, ikke om den anden
Omend foretog sig nye Rensninger. Jeg havde mig, at det lyf-
tebrændende Læge kind har opskredet Dem til, og det
omend ikke det beste, han kind gjøre — men at De
opførte Dem i det Korte München, udlyde i som nogen
god. —

Og nu end de samme at De end om mig selv. De vil
ikke ligesom Venner! hvilken Betydning den Sympathi, De
begge har haft for Dagen ligesom mig og mine Arbejder
har haft for mig; ja, i det næsten at kunne sig at
De og Scott-Møllers er de end, de har givet mig nogen
virkelig Opmintring i Anledning af mine Arbejder.
Godt nok: i har haft været imellem Omkøbet og dei-
mellen mange Jern Omkøbet, der efter Tid og Lejlighed
har givet de særlige Talen anden bilbohle; men nogen
virkelig Tilslutning nogen Sympathi for mit Syn på den
hjem og min Opfattelse af Kinsten har i kind Trøst
har Dem og Scott-Møllers og som omend har min gamle

Van Morrison - Petersen, de ligesom i mange Aar har dinglest omkring uden at seem for Tug; det, vi har beskjæftiget os med.

Jeg har saavel i min Aetelse, som i min senere i et høi Kreds, her Folk, som i høi sprog stor mig var, for endnu ^{De} i det at jeg ved at deri iventet Deri af et Par & noget alder bekjendte, af hvilke i sætte meget. Om jeg den ene som Orator. Man kunde jo ikke indgaae at se paa min Dilettant, der havde paa Vaggen - men i det ikke sagt, at i endelig de gode Men - neder langt væk for det, De vilde sige. For vi ikke at i ikke har, at De stulde som min Tug, det i jo en alig Sag ikke at sees om en Mand Dilettant; men det paa sig ligger i, at Giver make, at De andre kommer som Vener & lade efter at finde det, som kan bringe Dem ind om den Ubeskjæftigethed at stude. De sige noget forbeholdt om noget, som de i Velsigelse. Den synes at noget af det mest ubekjendte, eller ubekjendte. Jeg kunde nærmere en hel Række af Mennesker, som jeg omgaves, & som man synes at sine nærmere bekjendte, & som betragte lidt min Produktion som noget "Bist" - Naar jeg skjedte Sandheden at tilføje, at jeg paa et Par Andagter har ikke har en overbunden Lige Taktet om min Kunstner, eller den man af en eller anden Grund er nok til at omgaves. Stundt i korakkeren Mængde af min Orator om det i det, ikke i det, den Bondet & den Kunst er en Bondetkunst ikke, fordi de make Bondet der naturlige - thi de Folk som ikke make oratorer en maaske & allerstærke - men paa Grund af alt det i sine, ordene, haandværk mæssigt, som man finder i den Orator. - Og dog naar i den paa alle disse Dilettanter paa Udsættelser eller i Aetelse, paa i mine Anføjelser: Det i ikke meget fint, men alig de det i den brat De selv have en inget af Delene.

og stönt i seloføgt, aldrig i Pjeblik har Fandt paa
at arbejde efter andre end mit eget Hoved, har dog dy
derfor
været mig en ganske kolossal Opnuntning, og Støtte
et intelligent Venner har fortalt mig, at jeg var paa
rette Vej. Jeg siger Dem altså, at alle Tak derfor og
hæder, at Dens Opnuntning angaa, skal vær trykt; men
vint Dem fortalt; det er meget, ja det er fortalt
paa at jeg d. 11. Ting, og saa paa mit Altes saar
istandsat, hvis De imod Fortællingen stædt for
Dem at se igennem paa Udsigtingen. —

Herud andre angaa, da man i vist opætte at
det om den til mit næste Brev. Min og Paa spæde
Bemærkning er Lest.

Dr. G. D. har talt i en Forelæsning om en ny tysk Ny Rem-
brandt som Opdraget "et stort (konkrekt) filosofisk Værk-
— og sammen med en Opfordring til danske Kunsthistorikere
om at udgive en moderne Skildring af Albrecht. —

I Kunststudier har de vant Bransons Udsigting: Kunstfore-
ningen. Et Paa yders mennesk, dygtigt med naturligt
ganske interesse og (for de mere videnskabelige) ganske hæder-
fulde Fortællinger af Høimærket. Mange Billeder af J. P. Paul
som, som vist, at man heldet skal have ham; smaa
Dosis — et uendeligt hæderligt Arbejde af Holten, et
meget dygtigt Ledsgerstet af Høimærket. og altes
dygtigt altså Ting af Ansen og Michael Ancher og
Philipsen. —

Saa er henrykt over de møllede Arbejder (begge)
der tilhører for alle de masser af Tegl, de rummer
(hendes om det saa mange) og om uledigt forførelse.
iblandt alle den nye Omiddelmaadighed. —

Synes; Dog (imogen og Indtægter) det, at stædt paa den
en Lykkelid; mædte Møller til at være og det end det ind. De
var enige med mig, men mente at Dr. var i sin Fortællinger. M.
vidt Tælle efter 11 og 12 i det Ting med Ham. Hæder for
det i det indet. — i det
Mange uventede til den begy. Sæt i Paa det. Den Johan Rødt